SUV RESURSLARINI BOSHQARUV TIZIMINI TAKMONLASH BO‘YICHA HUQUQIY MASALLARI

Xurramov E’zozbek Baxron o’g’li
Toshkent davlat yuridik universiteti
Atrof muhit huquqi va barqaror rivojlanish fakulteti magistranti
ezozbekxurramov@gmail.com
+998945310111

Annotatsiya: O‘zbekistonda mavjud suvni muhofaza qilishni boshqarish tizimining qisqacha tahlili natijasida ularni takomillashtirish bo'yicha takliflar ishlab chiqish: suv xo'jaligi kompleksining davlat boshqaruvi tizimining turli darajalari va pog‘onalari o'rtasida vakolatlarni aniq taqsimlanish munosabatlari o‘rganildi.

Kalit so‘zlar: Suv xo'jaligi kompleksi, vakolatlarni aniq taqsimoti, davlat boshqaruvi tizimining turli darajalari.

Annotation: As a result of a brief analysis of the existing water protection management system in Uzbekistan, proposals for their improvement were developed: the relationship of the precise distribution of powers between different levels and steps of the state management system of the water management complex was studied.

Keywords: Water management complex, clear division of powers, different levels of the state management system.

Suv ob'ektlarini muhofaza qilish o'zaro bog'liq bo'lgan ikkita komponentdan iborat: suv xo'jaligi tizimining bir qismi chora-tadbirlar va ikkinchisi texnologiyalar majmuasi. Suvni muhofaza qilishni boshqarish qonunchilik, tartibga solish, tashkiliy va iqtisodiy tizimlarni, shuningdek, monitoring va nazorat tizimlarini o'z ichiga oladi.

Suv muhofazasini boshqarishning umumiy tamoyillari:

– boshqaruvning havzaviy yondashuvi eng samarali hisoblanadi va ko‘pchilik mamlakatlar tomonidan qo‘llaniladi. O‘zbekistonda suv xo'jaligining ikkita tizimi birgalikda mavjud: havzaviy printsipga asoslangan va hududiy-ma'muriy (bavza okruglari), bir-birining ustiga chiqadigan vakolatlarga ega;

– aksariyat davlatlar markazlashgan tamoyildan foydalanadilar suv-kimyo majmuasini boshqarish, boshqaruv ikki, ko'pincha uchta darajada amalga oshiriladi: milliy, mintaqaviy, mahalliy. Boshqaruv darajalari va boshqaruvning turli darajalarida qarorlarni muvofiqlashtirish tartiblari o'rtasida vakolatlarning aniq taqsimlanishi mavjud;

- ba'zi mamlakatlarda (Braziliya, Germaniya) federal qonunlar qoidalari bilan ziddiyatlarga yo'l qo'ymaslik sharti bilan hududlar (shtatlar) darajasida qonun chiqaruvchi hokimiyatlarning vakolatlari;

- suv havzasidan suv xo'jaligi ob'ekti sifatida foydalanish;

- yer va suv resurslarini o'zaro integratsiyalash;

- ijtimoiy, iqtisodiy va ekologik omillarning integratsiyasi;

- yer usti, yer osti suvlari, suv va qirg'oqbo'yi ekotizimlarini rejalashtirish va boshqarishning integratsiyasi;

- rejalashtirilgan va amalga oshirilayotgan suvni muhofaza qilish tadbirlarining shaffofligi, hisobot va javobgarlik;

- suvni muhofaza qilish tizimining iqtisodiy-barqarorligi.

Yuqoridagi xato va kamchiliklarni bartaraf qilish uchun quyidagilarni amalga oshirish lozim:

– suv-kimyo majmui davlat boshqaruvi tizimining turli darajalari va “vertikallari” o‘rtasida vakolatlarning aniq chegaralanishi, vakolatlarni takrorlash amaliyoti bundan mustasno;

- suvdan foydalanish va suvni muhofaza qilish sohasida davlat tomonidan tartibga solishni amalga oshiradigan respublika va hududiy darajadagi davlat organlari faoliyatini samarali muvofiqlashtirish tizimini yaratish;

– turli darajadagi (havza, sub’ekt va munitsipal) davlat organlari o‘rtasidagi o‘zaro munosabatlarning reglamentlari va shaffof tartiblarini ishlab chiqish;

– davlat suv resurslarini boshqarishning havzaviy darajasini mustahkamlash;

– suvni muhofaza qilish sohasida bir qator real vakolatlarni eng yuqori pog‘onadan quyi bo‘g‘inga, ayniqsa kichik va o‘rta suv ob’ektlariga nisbatan o‘tkazish, bunda kichik havzalarni munitsipalitetlarning hamkorlikda boshqarishi maqsadga muvofiqdir;

– suv xo‘jaligi va suvni muhofaza qilish chora-tadbirlari uchun mablag‘lar ko‘payishini ta’minlash, sub’ekt va shahar darajasida suv xo‘jaligi faoliyatini moliyaviy ta’minlash bo‘yicha normativ hujjatlarni ishlab chiqish;

– amaldagi tizimda kuzatuv dasturlarini kengaytirish va yangi postlar, ayniqsa, xavfli hududlarda tashkil etish orqali suv monitoringi tizimini yaratish; litsenziyalash tizimini joriy etgan holda davlat tizimidan tashqari kuzatuv uskunalaridan kengroq foydalanish;

- eng yaxshi mavjud texnologiyalar tamoyili doirasida suvni muhofaza qilishning texnologik darajasini oshirish. Ushbu o'tishning qonunchilik deklaratsiyasi, ma'lum miqdordagi ma'lumotnomalarni ishlab chiqish va tadbirkorlik sub'ektlarini tasniflash yetarli, degan noto'g'ri fikr. Rivojlangan mamlakatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, bu hujjatlar suvni muhofaza qilish bo'yicha yangicha yondashuvning faqat bir uchi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Hydrogeochemistry and Mercury Contamination of Surface Water in the Lom Gold Basin (East Cameroon): Water Quality Index, Multivariate Statistical Analysis and Spatial Interpolation

2. Gallo Corredor, J.A.; Humberto Pérez, E.; Figueroa, R.; Figueroa Casas, A. Water Quality of Streams Associated with Artisanal Gold Mining; Suárez, Department of Cauca, Colombia. Heliyon 2021, 7, e07047. [Google Scholar] [CrossRef]

3. Azeuda Ndonfack, K.I.; Xie, Y.; Goldfarb, R.; Zhong, R.; Qu, Y. Genesis and Mineralization Style of Gold Occurrences of the Lower Lom Belt, Bétaré Oya District, Eastern Cameroon. Ore Geol. Rev. 2021, 139, 104586. [Google Scholar] [CrossRef]

4. Fon, A.N.; Suh, C.E.; Vishiti, A.; Ngatcha, R.B.; Ngang, T.C.; Shemang, E.M.; Egbe, J.A.; Lehmann, B. Gold Dispersion in Tropical Weathering Profiles at the Belikombone Gold Anomaly (Bétaré Oya Gold District), East Cameroon. Geochemistry 2021, 81, 125770. [Google Scholar] [CrossRef]